

Ugeseddel 11.

Program. Den 11. uge, 14/4-25/4, fylder (incl. påskeferien) 14 dage. Der er flere emner: Polynomier; homomorfi og isomorfi; brøklegerne, fra POL2-3 og RNG3-4. Ugens øvelser er GRP8: 10; RNG1: 4, 5, 12, 13; RNG2: 1, 8, 9; POL1: 1, 2, 3, 4, 6.

I den tiende uge afsluttede jeg RNG2 og POL1-2. Køreplanen for den 2. obligatoriske opgave står på ugeseddel 10. Bemærk specielt sidste frist for eventuel genaflevering: for mandagsholdet ved øvelserne den 28/4 og for de øvrige hold ved øvelserne den 30/4.

Hvornår er det nu det er? Påskeferien er fra (og med) onsdag før Påske til (og med) tirsdag efter Påske.

Nøgleord: Kvotientring, primideal, maksimalideal, karakterisering af maksimal- og primideal; polynomium, koefficient, normeret polynomium, ledende koefficient, konstant polynomium, grad, nul-polynomium, grad af sum og produkt, division med rest (for polynomier), Euklid's algoritme, Hovedidealsætningen for $L[X]$.

Kommentar. Det beskedne hovedresultat i POL1 er, at et polynomium $r_0 + r_1 X + \dots + r_n X^n$ blot er listen $(r_0, r_1, r_2, \dots)$ af sine koefficienter, og at koefficienterne kan tages fra en vilkårlig (kommutativ) ring. Men hvad er X ? Der er to (lige rigtige) svar. Enten: X^i er en „pladsholder“, der fortæller, at det element i R , der står foran, er den i 'te koefficient. Eller: X er selv et polynomium, nemlig det specielle polynomium med koefficienter $(0, 1, 0, 0, \dots)$.

Sætningen om division med rest for polynomier er i princippet kendt fra gymnasiet. For polynomier med koefficienter i en vilkårlig ring R antages, at „divisorpolynomiet“ d er normeret, $d = X^n + \dots$. For polynomier med koefficienter i $\mathbb{Q}$ eller $\mathbb{R}$ (som i gymnasiet) eller mere generelt, med koefficienter i et legeme L , kan man blot antage, at d ikke er nulpolynomiet. Det induktive bevis for sætningen er blot en nedskrivning af hvad man faktisk gør, når man dividerer et polynomium op i et andet.

Polynomiumsringen $L[X]$ med koefficienter i et legeme L har en række egenskaber fælles med ringen $\mathbb{Z}$ af hele tal. Det bygger på, at man i begge ringe har en sætningen om division med rest. Fx kan man i begge ringe udføre Euklid's algoritme, og man kan bruge algoritmen til at bestemme den største fælles divisor d for to elementer f, f_1 . I polynomiumsringen skal „største“ tages i betydningen: „enhver anden fælles divisor er divisor i d “. Tilsvarende gælder i begge ringe, at hvert ideal er et hovedideal, dvs af formen (f) .

Kuglerne.

- *Karakteriseringer.* For idealer $\mathfrak{p}$ og $\mathfrak{m}$ i R gælder: $\mathfrak{p}$ er et primideal $\iff R/\mathfrak{p}$ er et integritetsområde. Og: $\mathfrak{m}$ er et maksimalideal $\iff R/\mathfrak{m}$ er et legeme. [Kommentar: „ $\iff$ “ er bandlyst i tekst, men åbenbart ikke i kuglerne!]

- *Korollar.* Ethvert maksimalideal er et primideal.

- *Division med rest i $R[X]$.* For et givet normeret „divisorpolynomium“ d kan hvert polynomium f entydigt skrives $f = qd + r$, hvor $\text{grad}(r) < \text{grad}(d)$. Når R er et legeme, gælder konklusionen, når blot $d \neq 0$.

- *Hovedidealsætning for $L[X]$.* Til hvert ideal $\mathfrak{A}$ i $L[X]$ (L et legeme) findes et polynomium $f \in L[X]$ så $\mathfrak{A} = (f)$.

På sigt: I den 12. uge, 28/4-2/5, er overskriften „Brøkring; PID og UFD“ fra RNG4-5. Ugens øvelser er RNG2: 3, 5, 7*; RNG3: 3, 6; POL2: 3, 4; POL3: 2, 3. UO: 16, 17.

Anders Thorup